דלכי נפל מיניה לא מיאש. ולע"ג דהשתא מיאש אקרקי בעלמא הוא ומתחילה לא היה עומד ליאש: **ת"ש המוצא מעות בו'.** תימה כיון דכבר הקשה ממתני' דמעות מפוזרות אמאי פריך תו מהך ברייתא וכדי יפרוק נמי אמאי לא אמר למלתיה אמתני' וי"ל דברייתא אליבא ליה לאקשויי דמשמע דבכל ענין הרי אלו שלו אע"ג דליכא סימנן מדמוקי טעמא (ג) שהרבים מצויין שם ומשמע נמי אע"ג דכשזה הגביה עדיין היה בעל אבידה בבית המדרש ולא ידע שנפל מיניה:

ופטורות ממעשר. במס' פאה (פ"א מ"ו) מוכח דוקא בהפקיר קודם גמר מלאכה פטור מן המעשר אבל אם הפקיר לאחר גמר מלאכה שמתחייב כבר במעשר אין בכך כלום וה"נ מיירי קודם גמר מלאכה שלא נתייבשו עדיין כדמוכח בגילה פרק המביא (דף לד:) דתאנים העומדין לשוטחן בשדה ולעשות מהן קליעות לא נגמר מלאכתן למעשר עד שיתייבשו ואפילו זכה בהן המוצא קודם שיתייבשו פטורות מן המעשר כדאמרינן בב"ק (דף כח.) המפקיר כרמו והסיכים בנקב וגלרו פטור מן המעשר וגבי הקדש אינו כן שאם הקדיש קודם גמר מלאכה וגפדה קודם גמר מלאכה חייב במעשר כדמוכח קלת בפרק האומר (סב:) ט:

תאנה נמי מידע ידיע דנתרא. פירוש בשלמא לאביי תאנה מותרת כיון דרגילות היא דנתרא מעיקרא מתיאש לפי שסבור שהמוצא יקחנה כי הוא לא ידע שנפלה מן האילן אבל סבור הוא מעוברי דרכים נפלה וזיתים וחרובין אסור דלא עבידי דנתרי אע"ג דאם היה יודע דנפלו היה מתיאש לפי שעוברי דרכים יקחו כי יתלו דנפל מעוברי דרכים השתא דלא ידע סבור שלא נפלו אסורה דהוה ליה יאוש שלא מדעת אבל לרבא דהוי יאוש אמאי אסור וא"ת אם דין הוא לתלות בעוברי דרכים ולא בחילון שאלו אמאי אסור בזיתים וחרובין וי"ל דבדין ודאי אין לתלות בעוברי דרכים אלא בחילון אלא שהבעלים מתיאשים לפי שסבורין שעוברי דרכים מעלי יורו היתירא בפירות שמוצאים ויתלוש בעוברי דרכים וא"ת אם כן מאי פריך לרבא נימא דזיתים וחרובין אסירי משום דאף לאחר שידעו הבעלים שנפלו לא נתיאשו לפי שיודעין שהמוצא לא יקחם שיתלה שנפלו מן האילן כאשר הוא האמת אין לתלות בעוברי דרכים וי"ל דאם אינו אלא בחילון שהבעלים מתיאשים לפי שסבורין שעוברי דרכים לא מעלי יורו היתירא בפירות שמוצאים ויתלוש בעוברי דרכים וא"ת אם כן מאי פריך לרבא נימא דזיתים וחרובין אסירי משום דאף לאחר שידעו הבעלים שנפלו לא יתיאשו דיודעין שהמוצאם לא יקחם אבל תאנה עם נפילתה נמסת כן גרסינן בערוך נמסת בלא אל"ף ואין דומין לאותן שבאילן אי נמי גרסינן נמאסת ומחמת שמתלכלכת אינה דומה לתאנה שבאילן:

מה

ח א מיי' פי"ד מהלכות גזילה ואבידה הל' ה סמג עשין ס' עד טוש"ע ח"מ סי' רסב סעיף ג:
ט ב ג מיי' פ"ח מהלכות גזילה ואבידה הל' ח ופ"ד מהל' גניבה הל' י סמג עשין עח טוש"ע ח"מ סי' שנה סעיף ח:
י ד ה מיי' פ"ו מהל' גזילה ואבידה הל' ח ועיין בכסף משנה סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רסב סעיף ג:
יא ו מיי' שם פי"ח הל' ז טוש"ע ח"מ סי' רעט סעיף ג:
יב ז מיי' פ"ח מהלכות מתנות עניים הל' יח:
יג ח מיי' פ"ג מהלכות מעשר הלכה כח:
יד ט מיי' שם הל' כד ופט"ו מהלכות גזילה ואבידה הל' טו טוש"ע ח"מ סי' רס סעיף ו:

רבינו חננאל

איפשיט אי הוי סימן אי לא בעיות דר' ירמיה הוי ופשוטות הן ועלו כולן בתיקו. איתמר יאוש שלא מדעת אביי אמר לא הוי יאוש ורבא אמר הוי יאוש בדבר שיש בו סימן כולי עלמא לא פליגי דלא הוי יאוש ואע"ג דשמעיניה לבסוף דמיאש (לבסוף) לא הוי יאוש דכי אתא לידיה באיסורא אתא לידיה דהא לפני יאוש הוה כי פליגי בדבר שאין בו סימן אביי אמר לא הוה יאוש דלא ידע דנפל מיניה דמיאש. אבל המוצא בזוטו של ים. פי' בקרקעית הים ובשלוליתו של נהר פי' בתוך הנהר מקום שמי גשמים שוללים והוא מקום שטיפתו אע"ג דאית ביה סימן רחמנא שרייה למוצאה דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק מנין לאבדה ששטפה נהר שהיא מותרת שנאמר כן תעשה לכל אבדת אחיך אשר תאבד ממנו ומצאתה מי שאבדודה ממנו בלבד ומצויה אצל כל אדם. פרה ורועה בשדה וכיוצא בה שכל הרואה אותה יכול ליטלה יצאת זו ששטפה נהר שאבודה ממנו ומכל אדם הלכך הרי היא למוצאה בין אית ליה בה סימן בין לית ליה בה סימן שרי דהא ודאי נתייאש הימנה. וזה שהיתיר בים ובנהר כנגדו אסור ביבשה ודייקינן מינה מה היתירה בין אית ביה סימן בין לית ביה סימן ואפי' לפני יאוש שרי כך מה שאסר ביבשה ואפי' לית ביה סימן לפני יאוש אסורה ועלתה תיובתא דרבא תיובתא. והלכתא כוותיה דאביי ביע"ל קג"ם ר' יאוש שלא מדעת והלכתא כאביי דיאוש שלא מדעת לא הוי יאוש. ואמרי' ומאחר דאיתותב רבא הני תמרי דזיקאי כלומר התמרים שהפילם הרוח מן הדקל והם מושלכים בדרך מפני מה אוכלין אותן העוברין ושבים והנה בעליהן לא נתייאשו שלא ידעו שהפילם הרוח ואמר ר' אשי כיון דאיכא שקצים דשכיחי דאזלי התם ואכלי להו יאושי מיאש להו מרייהו מעיקרא דכי האי גוונא אפי' אביי שרי ואם היו דקלים מוחזקין ליתמי דלאו בני יאוש נינהו או דקלים בכרכים דלא שכיחי בהו שקצים למיכלינהו אסירא. יש מי שאומרים פי' כרכתא דקלים הרבה שמוקפות גדר ומקשי רבא לאביי מצא מעות מפוזרות. ופריק אביי מתני' כר' יצחק דאמר אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה וכן המוצא מעות בבתי כנסיות ובתי מדרשות הרי אלו שלו. ואקשי' והא דלמא לא ידע דנפלי מיניה. ופריק הכי נמי כר' יצחק. וכן כל דבר חשוב ממשמש בכל שעה כמו מעות. פי' נמושות סבי דאזלי אתיגרא. זקנים תשושי כח שמהלכין במשענת בידם שאין בהן כח לילך הרבה והשדה שיכנסו בה ללקט לא יניחו אחריהן כלום. האי דאמר מצא קציצות ואפי' בצד שדה קציצות מותרות משום גזל כיון שאלו הקציצות דבר חשוב

יאוש שלא מדעת אביי אמר לא הוי יאוש ורבא אמר הוי יאוש בדבר שיש בו סימן כולי עלמא לא פליגי דלא הוי יאוש ואף על גב דשמעיניה דמיאש (ח) לסוף לא הוי יאוש דכי אתא לידיה באיסורא הוא דאתא לידיה דלכי ידע דנפל מיניה לא מיאש מימר אמר סימנא אית לי בגויה יהבנא סימנא ושקילנא ליה בזוטו של ים ובשלוליתו של נהר אע"ג דאית ביה סימן רחמנא שרייה כדבעינן למימר לקמן כי פליגי בדבר שאין בו סימן אביי אמר אלא הוי יאוש דהא לא ידע דנפל מיניה רבא אמר הוי יאוש דלכי ידע דנפל מיניה מיאש מימר אמר סימנא לית לי בגויה מהשתא הוא דמיאש (סימן פמג"ש ממקגט"י ככסע"ז) תא שמע פירות מפוזרין הא לא ידע דנפל מיניה הא אמר רב עוקבא בר חמא הכא במכנשתא (ט) דביזרי עסקינן דאבידה מדעת היא ת"ש מעות מפוזרות הרי אלו שלו אמאי הא לא ידע דנפל מיניה התם נמי כדרבי (י) יצחק דאמר [ב]אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה [ג]הכא נמי אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה ת"ש עיגולי דבילה וכברות של נחתום הרי אלו שלו אמאי והא לא ידע דנפל מיניה התם נמי [א] [ד]אגב דיקירי מידע ידע בהו ת"ש ולשונות של ארגמן הרי אלו שלו ואמאי הא לא ידע דנפל מיניה התם נמי [ה]אגב דחשיבי משמושי ממשמש בהו וכדרבי יצחק ת"ש [ו]המוצא מעות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובכל מקום שהרבים מצויין שם הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתיאשין מהן והא לא ידע דנפל מיניה אמר רבי יצחק אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ת"ש (ז) מאימתי כל אדם מותרים בלקט משילכו בה הנמושות ואמרינן מאי נמושות וא"ר יוחנן סבי דאזלי (ז) אתיגרא ריש לקיש אמר לקוטי בתר לקוטי ואמאי נהי דעניים דהכא מיאשי איכא עניים בדוכתא אחריתא דלא מיאשי אמרי כיון דאיכא עניים הכא הנך (ט) מעיקרא איאושי מיאש ואמרי עניים דהתם מלקטי ליה ת"ש (ז) [ח]קציעות בדרך ואפילו בצד שדה קציעות (ט) וכן תאנה הנוטה לדרך ומצא תאנים תחתיה מותרות משום גזל ופטורות מן המעשר בזיתים ובחרובים אסור בשלמא רישא לאביי לא קשיא אגב דחשיבי ממשמש בהו תאנה נמי מידע ידיע דנתרא אלא סיפא לרבא קשיא דקתני בזיתים ובחרובים אסור אמר רבי אבהו שאני זית הואיל וחזותו מוכיח עליו ואע"ג דנתרין זיתי מידע ידיע (י) דוכתא דאיניש איניש הוא אי הכי אפילו רישא נמי אמר רב פפא תאנה עם נפילתה נמאסת תא שמע (י) הגנב שנטל מזה ונתן לזה וכן גזלן שנטל מזה ונתן לזה וכן

יאוש שלא מדעת. דבר שסתמו יאוש לכשידע שנפל ממנו וכשמצאו עדיין לא ידעו הבעלים שנפל מהן: **לא הוי יאוש.** לקמיה מפרש פלוגתייהו: **דמיאש לבסוף.** לאחר שמצאו זה. וכללא דיאוש כגון דאמר ווי ליה לאסרון כיס דגלי דעתיה שנואש מהן(ה): **באיסורא אתא לידיה.** דדבר שאינו עשוי להתיאש הוא: **זוטו של ים.** מקומות בשפת הים שדרך הים לחזור לאחוריו י' פרסאות או חמשה עשר פרסאות פעמיים ביום ושוטף מה שמונח שם והולך. זוטו לשון גודל ושירוע בלשון יווני כמו שכתבו הזקנים לתלמי המלך ואל אליה(ו) ואל זאטוטי (מגילה דף ט.): **ושלוליתו של נהר.** כשהוא גדל ויוצא חוץ לגדותיו ושולל שלל ושוטף הנמצא: **רחמנא שרייה.** ואפי' בתא ליד המונח לפני יאוש: **לקמן**(ט). בשמעתין מנין לאבידה ששטפה נהר כו': **מהשתא הוי יאוש.** שהרי נפל וכשידע שוב אין דעתו עליו: **דאבידה מדעת היא.** שלא נפלו ממנו ומדעת הניחם הפקר: **עשוי למשמש.** וקודם שמצאו זה נודע לבעלים שנפלו ונואשו: **דיקירי.** כבד משא: **סבי דאזלי אתיגרא.** זקנים עניים הולכים על משענתם בנחת ורואין כל שבולת ושבולת. ולשון נמושות כמו (ישעיה נט) שממשמשין והולכים: **לקוטי בתר לקוטי.** לשון נמושות כמו לא ימיש (שמות יג) שנוטלין ומשין הכל מלפניהם: **ואמאי.** אי יאוש שלא מדעת לאו יאוש הוא: **נהי.** לבגבי עניים דהכא הוי יאוש מדעת שראו שהלכו בה הנמושות ונתיאשו אלא עניים דעיר אחרת עדיין לא ידעי והילך מותרין בו אלא משום כיון דלכי ידעי מיאשי הוי יאוש משעה שהלכו בו ובהיתר בלו ליד זה: **קציעות.** תאנים שקוצין אותם באיזמל ומוהל שלהן זב ושוטחן בשדה ליבש: **ואפי' בצד שדה קציעות.** שדה ששוטחים בה קציעות דידע דמהנהו אתו: **מופרות משום גזל.** אע"ג דכי נפל לא ידע כיון דלכי ידע מיאש מהשתא הוי יאוש כרבא: **ופטורות מן המעשר.** כדין הפקר דהפקר פטור מן המעשר(ט): **בזיתים ובחרובים אסור.** כאביי: **בשלמא רישא לאביי.** מלי לתרוצי דמעיקרא ידע ומיאש כדמפרש ואזיל: **דקתני בזיתים ובחרובין אסור.** וסלקא דעתך משום דלא עבידי דנתרי וליכא למימר ידע דמיאש ואע"ג דלכי ידע מיאש לא הוי יאוש מהשתא: **חזוהו מוכיח עליו.** מראיתו ניכר של מי הוא הלכך מריה לכי ידע דנפיל לא מיאש דמימר אמר כולי עלמא ידעי דדידי נינהו ולא הפקר הן ולא שקלי להו: **עם נפילתה נמאסת.** הלכך כיון דידיע דנתרא מעיקרא מיאש משום מאיסותא דמכי נפלה לא חשיבא עליה ומפקר לה: **לא ידיע** לא גרסינן ופירוש היה משודש בספרים:

ילדן

הגהות הב"ח

(ח) גמ' דמיאש לבסוף לא: (ט) שם במכנשתא דבי דרי עפקינן: (ג) תוס' ד"ה ת"ש וכו' שהרבים מצויין שם. נ"ב ע"ל דף כד ע"א:

גליון הש"ס

גמ' מעיקרא איאושי. קשה לי הא גם לענייס קטנים יש להם חלק ומקרי יאוש שלא מדעת כדלקמן דף כב ע"ב ועיין בתוס' ב"ב דף קמג ע"ב ד"ה ואם ועדיין צ"ע:

הגהות הגר"א

[א] גמ' אגב דיקירי. נ"ב גירסת הרא"ש דמשיבי כיון דמידי דמיכל ניהו וכן מחרוזות ומתיכות וכן בלשונות אבל גחי ואליבי כתב משום דיקירי ולא פריך גמ' מכריכות משום דהתם דרך היום וטעמא אחריא להו וע' תוס' (ע"א) ד"ה אלו כו' (ועמ"ש רבינו בח"מ סי' רס"ב ס"ק ז):

מוסף רש"י

כל אדם. אפילו העשירים (תענית ג:). משילבו הנמרשות. בשדה, דמכאן ואילך נתייאשו אבל העניים, לפי שיודעין אם נשאר לקט שכחה ופאה נמושות נטלוס (שם). אתיגרי. הולכין בנחת ומעייני טפי, מחזיק בפלך (ש"ב ג) מתרגמא אתיגרא (שם). לקוטי בתר לקוטי. עני מולך בנו אחריו שמכאן ואילך פוסקין שאר עניים מלקוטו (שם).